

Workshop 'In gesprek met de ervaringsdeskundigen'

Door team KIM

Krachtige kwetsbaarheid

Misschien mag de duo-presentatie van Team-KIM, met Kim van Laar en Willianne Bravenboer, wel de meest indrukwekkende bijeenkomst van het congres genoemd worden. Anderhalf uur lang hebben Kim en Willianne de volledige aandacht van de deelnemers aan zich weten te binden. Vanuit de stille zaal ontstond één conclusie: *Zie het kind en stel de vraag 'hoe gaat het met je?'*

Praten helpt

Even over Team-KIM. Team-KIM is het initiatief van pedagoog en ervaringsdeskundige Kim van Laar. Het begon allemaal in 2013 toen Kim als ervaringsdeskundige samen met Het Klokhuis een serie ging maken over kindermishandeling. De serie werd later bekroond met de Cinekid Gouden Kinderkast Prijs, de Cinekid Publieksprijs en de Innovatieprijs Aanpak Kindermishandeling. In datzelfde jaar werd op initiatief van de Bernard van Leer Foundation en Stichting Alexander een conferentie georganiseerd door jongeren, voor professionals met de titel 'Ik wil je dit vertellen'. Kim werd daarbij uitgenodigd als spreker en hier ontmoette zij de andere jongeren met wie zij later ging samenwerken. Ze bedenken nieuwe methoden om kindermishandeling tegen te gaan en bespreekbaar te maken. En daaruit ontstonden ook de projecten 'Praten helpt' en ook de documentaire 'Onze stem, Onze kracht' van regisseur Ingeborg Brunt.

Voorkomen is moeilijk

Tijdens de workshop wordt merkbaar en bijna voelbaar hoe lastig het is om kinderen, die kindermishandeling of seksueel misbruik hebben meegemaakt, tegen te komen, hun verhaal aan te horen, te zien - zonder enige plaatsvervangende schaamte als professional. Het is pijnlijk om te beseffen dat nog steeds dezelfde fouten worden gemaakt, *as we speak*, en dat we daar niet zo veel aan kunnen veranderen. De conclusie dat we niet kunnen voorkomen valt al snel. Ook dat het kind signalen achterlaat bij een ieder die ze maar wil zien, maar dat de signalen niet opgepikt worden. En dat het mishandelde kind heel goed is in het verbloemen en verstoppen van misbruik.

Traditionele aanpak faalt

Als het misbruik aan het licht komt, dan is het proces dat erop volgt niet altijd waar het kind naar verlangd heeft. Gesprekken met hulpverleners in een kale ruimte, ergens op kantoor, of politieagenten die binnenvallen om het kind te redden is juist het tegenovergestelde van wat het kind nodig heeft. Want het kind verlangt ernaar om gezien te worden als kind en als mens, met een eigen mening en een idee over hoe het anders kan. Het kind in die benarde situatie vergeet zelf dat het dat is. Het voelt zich onveilig en vertrouwt alleen op zichzelf. Het wil geen lustobject zijn voor de dader, maar ook geen cliënt voor de hulpverlener.

Leren luisteren

Maar hoe moet het dan wel? We zullen met z'n alleen eerst moeten leren luisteren. Welke vragen moeten we stellen en welke niet? Oplossingsgericht werken is een goed streven, maar zal echt even plaats moeten maken voor een aanpak die ... het kind centraal stelt! Is dat immers niet het principe waarvan we altijd uit behoren te gaan?

Stockholm-syndroom

We hebben ons tijdens het congres pijnlijk gerealiseerd hoe lastig het is voor het kind om zich in het hele proces staande te houden. Het kind heeft de 'natuurlijke' drang om rekening te houden met zijn familie en zelfs met de dader. Hij overleeft de mishandeling of het misbruik juist door het geheim bij zich te dragen en te doen alsof het niet gebeurd is. Of door de daden te denken te begrijpen en daarmee de dader te verontschuldigen. Het is niets anders dan een variant op het Stockholm syndroom.

Krachtige kwetsbaarheid

Het mechanisme van het netwerk zit ingewikkeld in elkaar. Voor het kind is dat moeilijk te doorbreken. Misbruik is verwoestend voor het kind. Het kind voelt zich waardeloos, verliest zijn zelfvertrouwen. Relaties met anderen aangaan wordt lastig en ook lastig wordt het om op een juiste manier de eigen grenzen aan te geven.

Het kind mag fouten maken om daarvan te leren. Het kind wil vooral een luisterend oor, zijn verhaal kunnen vertellen zonder dat er direct grote consequenties zijn voor het systeem.

Een deelnemer noemde het na afloopt 'krachtige kwetsbaarheid'. Dat geeft precies aan waar de oplossing ligt: het begint met luisteren en dan volgt de oplossing vanzelf.